

ДОСЛІДЖЕННЯ АРГУМЕНТАТИВНОЇ СТРУКТУРИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ОГЛЯДОВОЇ СТАТТІ

Доронкіна Н. Є.

*старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 1
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені*

Ігоря Сікорського»

пр. Перемоги, 37, Київ, Україна

orcid.org/0000-0001-6337-9327

ndoron@ukr.net

Ключові слова: *інтенція,
теза, довід, обґрунтування,
дискурс.*

Статтю присвячено аналізу й виявленню особливостей аргументативних структур, притаманних англійськомовним оглядовим статтям. Як приклад використано огляд вібраційних та акустичних методів вимірювання для виявлення дефектів підшипників. Оглядова стаття розглядається як різновид жанру наукової статті, яку вважають центральним домінантним жанром наукового дискурсу, оскільки їй властиві всі його ознаки, важливе місце серед яких займають аргументативні стратегії. З'ясовано, що відносно стала композиція оглядової статті визначається низкою чинників, серед яких наукове завдання – оцінити переваги та недоліки приладів, методів чи наукових досягнень у певній галузі знання, а також комунікативне завдання – зорієнтувати читача. Сукупність композиції та аргументативної стратегії, що залежить від комунікативної цілі, передбачає наявність типових аргументативних структур, які реалізовано як у формі аргументативних фрагментів, так і в загальній аргументативній схемі цілої статті. Зазначено, що основою аргументативного фрагменту є аргумент, який має логічну структуру, визначену моделлю Тулміна. Виокремлення аргументативних фрагментів з тексту відбувається відповідно до низки критеріїв за допомогою інтенційного, жанрового й функційного аналізу. Виявлено, що про наявність аргументативних фрагментів у тексті свідчить маніфестація автором наміру переконати читача. Ідентифікація цього наміру відбувається або шляхом аналізу лексико-граматичних засобів, тобто інтенційного аналізу, або за допомогою розбору жанрової композиції, яка визначена комунікативною метою. З'ясовано, що аргумент складається з двох частин: тези та доводу на її користь чи проти неї, який спирається на факти чи інші правдиві дані, причому теза повинна виводитися з даних. Визначено, що типова аргументативна схема оглядової статті складається з двох частин: 1) обґрунтування доцільності огляду, чому присвячена вступна частина статті; 2) аргументації, тезою якої слугують висновки статті, розташовані у відповідному підрозділі, причому обидва види аргументації мають оціночний характер.

RESEARCH OF THE ENGLISH REVIEW PAPER ARGUMENTATIVE STRUCTURE

Doronkina N. E.

*Senior Lecturer at the Department of English for Engineering № 1
National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Peremohy avenue, 37, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6337-9327
ndoron@ukr.net*

Key words: *intention, Thesis, plea, reasoning, discourse.*

The article deals with analysis and detection the features of argumentative structures peculiar to argumentative structures of English review papers. The review of vibration and acoustic measurement methods for the detection of defects in rolling element bearings is used as an example. The review paper is considered as a sort of the genre of scientific article. The latter is known to be the central dominant genre because it has all features of the scientific discourse, argumentative strategies being very important. The author asserts that a relatively stable composition of the review paper is determined by a number of factors, namely: its scientific task – to evaluate some advantages and disadvantages of devices, methods or achievements in a certain area of knowledge; its communicative task – to give guidance to the reader. The combination of composition and strategy depending on communicative purpose suggests the presence of typical argumentative structures, realized both in the form of argumentative fragments and in a total argumentative arrangement of article as a whole. It was shown that the foundation of argumentative fragment is the argument that has logical structure determined by the Toulmin's model. An argumentative fragment extraction is performed according to a number of criteria due to intention, genre and function analysis. It was found that the presence of argumentative fragments is evidenced by the author's manifestation of the intention to persuade the reader. Identification of the intention is performed either through the agency of lexical and grammar means or with the help of the genre composition study established by its communicative purpose. It was considered that the argument consists of two parts, namely: the Thesis and a plea based on facts or other true data, the Thesis must be inferred from the data. It was specified that typical argumentative arrangement of review paper is composed of two parts: 1) reasoning of the review expediency in the introductory chapter; 2) argumentation with the paper conclusion as the Thesis in the corresponding chapter. Both of argumentation structures are of evaluative nature.

Постановка проблеми. Огляд і критичне узагальнення досягнень у певній галузі науки є невід'ємною частиною наукового дослідження, оскільки науковець так визначає місце своєї роботи на тлі інших. Оглядові статті, які містять накопичену за певний проміжок часу інформацію про результати досліджень, допомагають читачеві орієнтуватися у великому інформаційному потоці, що зумовлює велике значення таких статей у процесі наукового спілкування.

Оглядова стаття є різновидом наукової статті, яку вважають центральним, провідним жанром наукового дискурсу, оскільки їй притаманні всі його ознаки. На думку В.І. Карасика, щоб описати конкретний тип інституційного дискурсу, до яких належить науковий, потрібно розглянути такі його

компоненти, як учасники, хронотоп, цілі, цінності, стратегії, тактики, матеріал, різновиди й жанри, прецедентні тексти й дискурсивні формули. Стратегії наукового дискурсу реалізуються в його жанрах і визначаються окремими цілями автора тексту, серед яких, наприклад, визначення проблемної ситуації та виділення предмета вивчення, аналіз історії питання, формулювання гіпотези, обґрунтування вибору методів і матеріалів дослідження, створення теоретичної моделі предмету вивчення тощо [3].

Отже, обов'язковим компонентом наукового дискурсу є набір стратегій, до складу яких входять переконувальні, що припускає надання доказів на користь чи проти певної наукової позиції. Це означає, що таким статтям властива певна типова аргументація [5; 6, с. 8].

Мета статті полягає у висвітленні особливостей типових аргументативних структур англійськомовних оглядових статей.

Об'єктом дослідження є низка текстів оглядових статей з акустики та радіоелектроніки, надрукованих в американських і міжнародних англійськомовних наукових журналах категорії «А» та «Б».

Предмет дослідження становлять особливості аргументативних структур та аргументативних схем таких статей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мовленнєвою реалізацією аргументації слугує аргументативний дискурс [1, с. 3], що відповідає аргументативному типу комунікації згідно з макроінтенцією мовця переконати реципієнта. Сфера комунікації визначає особливості конкретних різновидів аргументативного дискурсу. Аналіз основних рис двох типів дискурсів, наукового й аргументативного, показав, що науковий дискурс неповністю збігається з аргументативним, оскільки до його основних комунікативних цілей належить також інформування. З іншого боку, аргументативний дискурс неповністю збігається з науковим. Це означає, що аргументація, представлена в науковому дискурсі, реалізується в зоні його перетину з аргументативним дискурсом, тобто науково-аргументативному дискурсі.

Аргументативний дискурс реалізується за наявності в тексті аргументативних фрагментів, добір яких для подальшого аналізу відбувається за низкою критеріїв. Згідно з інтенційним критерієм, про наявність аргументативного фрагменту свідчить намір автора переконати читача у правдивості чи неправдивості певної думки.

Аргументативні фрагменти мають чітку логічну структуру. Крім того, аргументація відбувається за законами логічного умовиводу. Отже, логічний і структурний критерії тісно пов'язані між собою. Кожен аргументативний фрагмент розділяється на «атоми», який містить дві частини: тезу та доводи, що є структурним критерієм аргументації.

Логічний критерій полягає у виводимості тези, тобто її висунення слугує наслідком існування доводів. Причому наявність каузального зв'язку між описаними подіями чи станом речей необов'язкова. Наприклад, у тому випадку, коли аргументатор апелює до авторитетної думки, між такими подіями каузального зв'язку немає. При наявності такого зв'язку теза може описувати як наслідок, так і причину.

Логіко-лінгвістична структура, або конструкція, у якій реалізується аргументація, складається з речень, написаних чи сказаних аргументатором та адресованих реципієнту чи аудиторії, тобто аргументація представляється як процес побудови й висунення певних конструкцій або аргументів.

Найвідоміша схема, яку називають моделлю аргументу, складається з шести компонентів:

- 1) тези, або твердження, в істинності якого потрібно переконати реципієнта;
- 2) даних, що містять факти, на які посилаються;
- 3) підстави, тобто висловлювання, яке дає змогу перейти від даних до тези;
- 4) підтримки висловлювання, вираженого в підставі;
- 5) обмежувача, що окреслює галузь дії підстави;
- 6) кваліфікатора, який описує ступінь упевненості аргументатора.

Перші три компоненти, тобто теза, дані та підстава, вважаються базовими, причому компоненти не завжди представлені експліцитно [11]. Будь-який складник аргументу може бути пропущений, але вони мають неоднаковий потенціал відновлення та належать до різних типів імпліцитної інформації.

Відсутність експліцитно вираженого кваліфікатора відповідає ситуації, коли пропозиція імпліцитно достовірна та інформація вважається об'єктивною. Пропущені дані та підтримка належать до пресупозиції, тобто знань, без яких неможливе адекватне сприйняття змісту тексту. Це поняття не має загальноприйнятого визначення. Утім ми розглядаємо пресупозицію як умови, які потрібно задовольнити до того, як висловлювання може бути успішно використано для виконання своїх функцій.

Відсутність експліцитно вираженого обмежувача свідчить про те, що обмежень дії підстави немає. Якщо підтримка пропущена, це означає, що аргументатор посилається на загальний фонд знань і відновлення інформації залежить від обізнаності реципієнта.

З метою уникнення зайвих повторів мовці зазвичай пропускають один із базових компонентів аргументу. Відсутня інформація відновлюється за умови визначення типу умовиводу та деталей його структури. У дедуктивній аргументації сукупність базових компонентів співвідноситься з трьома компонентами силогізму: більшим засновком, меншим засновком і висновком. Якщо один із засновків відсутній, такий силогізм називають ентимемою. Відновлення відбувається за рахунок того, що компоненти силогізму мають спільні елементи: (5) в ентимемі, де:

менший засновок – *усі кажани належать до класу ссавців;*

висновок – *деякі ссавці здатні сприймати ультразвук,*

відновлений більший засновок – *усі кажани здатні сприймати ультразвук.*

Однак у науковій сфері загальні принципи, аксіоми та закони переважно виводяться індук-

тивно, коли на основі істинних засновків про правдивість висновку можна говорити лише з деякою вірогідністю, оскільки рух думки відбувається від окремих явищ і прикладів до загального припущення. Зокрема, висновки та гіпотези, зроблені за допомогою спостережень та експериментів, отримують у результаті індуктивного умовиводу. Наукова індукція спирається на встановлення каузальної залежності, зв'язків предметів і явищ. У логіці для всіх варіантів ($A_1, A_2, A_3, \dots, A_n$), що входять до складу класу явищ X , стосовно яких робиться висновок, схема індукції виглядає так: якщо A_1 має ознаку C ; A_2 має ознаку C ; A_3 має ознаку C , то всі n варіантів класу явищ X мають ознаку C [4]. Для відновлення пропущеної інформації варто встановити спільну ознаку.

Утім не лише слідування нормам спілкування, а й відхилення від них дає змогу вилучити підтекст. Однак це суб'єктивний процес, оскільки різні суб'єкти зацікавлені в отриманні різної інформації. У логічному ланцюзі аргументації часто відсутні проміжні ланки, які читач відновлює на свій розсуд [2].

Особливості аргументативних структур оглядової статті визначаються жанровими характеристиками наукової статті та призначенням оглядової статті як різновиду жанру. Дискурсивними жанрами вважають складні комплексні явища, що мають соціокомунікативний, соціокогнітивний і мовний виміри [8, с. 73]. Жанр наукової статті має такі конститутивні ознаки:

- метою написання наукової статті є представлення науковій спільноті результатів вирішення одного наукового завдання, що зумовлює обов'язкову присутність у статті нового знання, а також систематизацію та узагальнення знання, наявного на момент її написання;

- наукова стаття є первинним жанром, тобто написання статей відбувається в ситуації безпосереднього мовленнєвого спілкування, використовуючи письмовий канал;

- за обсягом наукові статті є більшими, ніж анотації, і меншими, ніж монографії;

- вихідні дані статті слугують підтвердженням факту публікації [7, с. 64–65].

Завданням написання оглядової статті є критичне осмислення стану справ в окремій галузі науки й техніки, що визначає таку композицію статті: анотація, вступний розділ, розгляд та аналіз першого об'єкта, розгляд та аналіз другого об'єкта, ..., висновки. Жанровий аналіз показав, що оглядовій статті притаманні дві основні аргументативні конструкції:

- 1) аргументація на користь доцільності огляду у вступному розділі;

- 2) аргументація, у якій тезою слугують висновки статті.

Ці конструкції загалом слугують вершиною ієрархії та містять інші аргументи на нижчих рівнях. Виокремлення таких конструкцій відбувається за допомогою рекурсивного застосування таких макроправил, як скорочення несуттєвої інформації, узагальнення однотипних пропозицій і комбінація кількох пропозицій [9, с. 29–50, 107–111].

Обґрунтування доцільності виконання наукового завдання цього різновиду статей, тобто власне огляду, торкається двох обов'язкових тем: важливості предмета досліджень, про які йде мова в статті, і попередніх оглядів, наприклад, у вступному розділі статті “*A review of vibration and acoustic measurement methods for the detection of defects in rolling element bearings*” [10] після застосування макроправил аргументація виглядає так: “(1) *In industrial applications, these bearings are considered as critical mechanical components and a defect in such a bearing, unless detected in time, causes malfunction and may even lead to catastrophic failure of the machinery. <...>* (2) *Therefore detection of these defects is important for condition monitoring as well as quality inspection of bearings. <...>* (3) *A lot of research work has been published, mostly in the last two decades, on the detection and diagnosis of bearing defects by vibration and acoustic methods. (4) Some of these works have also been reviewed by researchers. <...>* (5) *Therefore, the objective of the present study is to update these reviews by incorporating recent works and the advanced techniques adopted in bearing defect detection*” [10, p. 469].

Предметом огляду є методи пошуку дефектів у підшипниках шляхом застосування вібрації та акустичних вимірювань. Отже, аргументативна конструкція містить сурядну аргументацію:

Аргумент (1)–(2). Дані: дефекти підшипників призводять до неправильної роботи й несправності, нездатності техніки працювати; Обмежувач: якщо дефект не знайдений вчасно. Теза: знаходження дефектів важливе для моніторингу стану інспекції якості підшипників. Ця теза є складником сурядної аргументації.

Дані+підтримка (3)–(4). Дані: було опубліковано значну кількість досліджень із цієї теми; підтримка: було написано низку оглядових статей у минулому (є посилання на статті); теза аргументу (1)–(2) разом із (3)–(4) слугують даними для сурядної аргументації, теза (5): мета статті полягає в тому, щоб оновити огляди з урахуванням останніх розробок.

Аргументація, у якій тезою слугують висновки статті, також є сурядною, що спирається на розгляд та аналіз кожного об'єкта. Наприклад, у підрозділах статті згадується широке використання методів вимірювань, пов'язаних із вібрацією: “Several techniques have been applied to measure

and analyse the vibration response of bearings with localized defects” [10, p. 470].

“Frequency-domain or spectral analysis of the vibration signal is perhaps the most widely used approach of bearing defect detection” [10, p. 471].

Один із висновків статті полягає в тому, що вивченню вібрації та акустичних методів вимірювань приділяється особлива увага: “*From a review of studies on vibration and acoustic measurement techniques for the detection of defects in rolling element bearings, it is seen that the emphasis is on vibration measurement methods*” [10, p. 477].

Аргументація, тезою якої слугує висновок статті, здебільшого пов’язана з телеологічною оцінкою, тобто стосується ефективності, доцільності й інших якостей.

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Отже, науково-оглядова стаття має всі ознаки та властивості жанру наукової статті. Її відносно стала композиція визначається комунікативним і науковим завданням.

Аргументативна структура статті складається з двох частин: обґрунтування доцільності огляду у вступному розділі та аргументації на користь висновків статті. Тези обох конструкцій містять телеологічну оцінку досліджень. Обґрунтування доцільності огляду локалізовано у вступному розділі та спирається на визначений перелік тем, головною з яких є важливість предмета досліджень, про огляд яких іде мова. Аргументація на користь висновків статті є сурядною. Аналіз і розгляд кожного з об’єктів містять дані для цієї аргументації.

Перспективи подальшого дослідження пов’язані з аналізом аргументативних структур інших різновидів наукової статті й інших жанрів наукового дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации. Киев : Логос, 2003. 300 с.
2. Доронкина Н.Е. Имплицитные элементы в аргументации англоязычных научно-технических статей. *European applied sciences*. 2016. № 2. P. 70–71.
3. Карасик В.И. О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*. Волгоград : Перемена, 2000. С. 5–20.
4. Ивин А.А. Логика : учебник для гуманитарных факультетов. Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2002. URL: <http://psylib.org.ua/books/ivina01/txt01.htm> (дата обращения: 10.03.2021).
5. Комарова Ю.А. Функционально-лингвистическое описание англоязычного научного дискурса. *Вестник СПбГУ*. Санкт-Петербург, 2012. Сер. 9. Вып. 4. С. 78–84.
6. Костяшина Е.А. Функциональное взаимодействие научного, медицинского и научно-попу-

лярного дискурсов в текстовом пространстве научно-популярного медицинского журнала. *Вестник Томского государственного университета*. Томск. 2008. № 306. С. 7–10.

7. Михайлова Е.В. Жанры научного дискурса. *Языковая личность: жанровая речевая деятельность*. Волгоград : Перемена, 1998. С. 64–65.
8. Михайлова Е.В. Интертекстуальность в научном дискурсе (на материале статей) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Волгоград, 1999. 22 с.
9. Яхонтова Т.В. Лингвистична генологія наукової комунікації : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 420 с.
10. Dijk T.A. van. *Macrostructures*. New Jersey : Erlbaum, 1980. 317 p.
11. Tandon N., Choudhury A. A review of vibration and acoustic measurement methods for the detection of defects in rolling element bearings. *Tribology International*. 1999. Vol. 32. № 8. P. 469–480. URL: [https://doi.org/10.1016/S0301-679X\(99\)00077-8](https://doi.org/10.1016/S0301-679X(99)00077-8) (accessed: 10.03.2021).
12. Toulmin S. *The Uses of Argument*. London, Cambridge : Cambridge University Press, 1958. 415 p.

REFERENCES

1. Belova A.D. (2003). Lingvisticheskiye aspekty argumentatsiyi [Linguistic aspects of argumentation]. Kyiv : Logos [in Russian].
2. Doronkina, N.E. (2016). Implitsitnyje elementy v argumentatsiyi angloyazychnyh naychno-technicheskikh statey [Implicit elements in argumentation of English technical research papers]. *European applied sciences*, 2, 70–71 [in Russian].
3. Karasik, V. I. (2000). O tipah diskursa [On types of discourse] *Yazykovaya lichnost: institutsionalnyiy i personalnyiy dyskurs*. Volgograd: Peremena. 5–20 [in Russian].
4. Ivin, A. A. (2002). Logika: uchebnik dlya gumanitarnykh fakul'tetov [Logic: course book for humanities departments]. Retrieved from : <http://psylib.org.ua/books/ivina01/txt01.htm> [in Russian].
5. Komarova Yu. A. (2012). Funktsional'no-lingvisticheskoye opisaniye angloyazychnogo nauchnogo diskursa [Functional and linguistic description of English scientific discourse]. *Vestnik SPbG*, 9(4), 78–84 [in Russian].
6. Kostyashina, Ye. A. (2008). Funktsionalnoye vzaimodeystviye nauchnogo, meditsinskogo i nauchno-populyarnogo diskursov v tekstovom prostranstve nauchno-populyarnogo meditsinskogo zhurnala [Functional interaction of scientific, medical and popular scientific discourses in the text space of a popular scientific medical journal]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*, 306, 7–10 [in Russian].

7. Mihaylova, Ye. V. (1998). Zhanry nauchnogo diskursa [Genres of scientific discourse]. *Yazykovaya lichnost: zhanrovaya rechevaya deyatel'nost'*. Volgograd: Peremena. 64–65 [in Russian].
8. Yahontova, T. V. (2009). Lingvichychna genologiya naukovoï komunikatsiyi: monografiya [Linguistic genology of scientific communication: monograph]. Lviv: Vydavnychiy Tsentr LNU im. Ivana Franka [in Ukrainian].
9. Dijk, T. A. van. (1980). *Macrostructures*. New Jersey: Erlbaum.
10. Tandon N., Choudhury A. (1999). A review of vibration and acoustic measurement methods for the detection of defects in rolling element bearings. *Tribology International*, 32 (8), 469–480. Retrieved from: [https://doi.org/10.1016/S0301-679X\(99\)00077-8](https://doi.org/10.1016/S0301-679X(99)00077-8).
11. Toulmin, S. (1958) *The Uses of Argument*. London, Cambridge: Cambridge University Press.